

**Relokantai: Išgyventi Minską.
Baltarusių aktyvistė Olga tęsia kovą prieš
režimą iš Vilniaus**

~

***Relocants: Surviving Minsk.
Belarusian activist Olga fights the regime from
Vilnius***

***Přesídlenci: Přežít v Minsku.
Běloruská aktivistka Olga pokračuje ve svém
boji proti režimu z Vilniusu***

by

Ieva Balsiūnaitė

LRT Radio

SYNOPSIS

Relokantai: Išgyventi Minską. Baltarusių aktyvistė Olga tęsia kovą prieš režimą iš Vilniaus

Siekdami išvengti neteisėto režimo susidorojimo, po 2020 metų suklastotų rinkimų ir didžiausių istorijoje protestų Baltarusiją paliko tūkstančiai šalies piliečių. Jie save vadina relokantais. Daug jų dar ir šiandien tęsia pradėtą kovą. Lietuvoje relokantai gali kovoti daug atviriau nei tie, kurie liko Baltarusijoje. Reportaže LRT žurnalistė Ieva Balsiūnaitė pasakoja Baltarusijos aktyvistės Olgos Zazulinskajos istoriją. Reportažas buvo rengiamas ruošiant LRT žurnalistų Ievos Balsiūnaitės ir Beno Gerdžiūno interaktyvų pasakojimą "Relokantai: Išgyventi Minską", iš arti supažindinantį su baltarusių pabėgėlių gyvenimu Vilniuje.

Relocants: Surviving Minsk. Belarusian activist Olga fights the regime from Vilnius

Thousands of Belarusians have been forced to escape the violent regime crackdown in the wake of the August 2020 presidential election. Many of them have ended up in Lithuania's capital Vilnius, just 30 kilometers from the Belarusian border. They call themselves Relocants; their lives continue to be shaped by collective trauma and newly forged identities as August Belarusians. Many of them show a still-living desire to fight and to help those on the other side of the border. In this radio story, LRT journalist Ieva Balsiūnaitė tells about Belarusian activist Olga Zazulinskaya. This story was prepared as an addition to the interactive multimedia project "Relocants: Surviving Minsk" produced by LRT journalists Ieva Balsiūnaitė and Benas Gerdžiūnas.

Přesídlenci: Přežít v Minsku. Běloruská aktivistka Olga pokračuje ve svém boji proti režimu z Vilnius

Tisíce Bělorusů uprchly ze země po zfalšovaných volbách v roce 2020 a největších protestech v historii, aby unikly nezákonným represím režimu. Mnozí z nich skončili v hlavním městě Litvy Vilnius, pouhých 30 kilometrů od běloruských hranic. Říkají si přesídlenci a jejich životy nadále formuje kolektivní trauma a nově vytvořená identita „srpnových“ Bělorusů. V Litvě mohou bojovat mnohem otevřeněji než ti, kteří zůstali v Bělorusku. V této reportáži vypráví novinářka LRT Ieva Balsiūnaitė příběh běloruské aktivistky Olgy Zazulinské. Tento příběh byl připraven jako doplněk k interaktivnímu multimediálnímu projektu "Přesídlenci: Přežít Minsk", který připravili novináři LRT Ieva Balsiūnaitė a Benas Gerdžiūnas.

Original script

Garsas: Olga kalba fone

Olga Zazulinskaja – viena iš į Lietuvą pasitraukusių aktyvistų, padedančių politinių kalinių šeimoms iš Vilniaus. Olga teikia pagalbą tiek likusiems Baltarusijoje, tiek turėjusiems pabėgti dėl KGB vykdomų persekiojimų. Olga dirba opoziciniame labdaros ir paramos fonde “Strana Dlya Zhizni”.

Garsas: Vilkikų blokada Medininkuose

Pirmą kartą su Olga susitikome vasarą baltarusių įkurdintoje stovykloje prie Medininkų pasienio punkto. Ši stovykla buvo relokantų atsakas į gegužę Minske nutupdyto Ryanair lėktuvo incidentą.

Garsas: TV žinių ištrauka apie Ryanair lėktuvo nutupdymą ir Ramano Pratasevičiaus sulaikymą Minske.

Vienas pagrindinių stovyklos įkūrimo tikslų – griežtesnės sankcijos Lukašenkos režimui. Savo nepasitenkinimą baltarusiai reiškė kartais blokuodami pasienį kertančių vilkikų eismą.

Garsas: Baltarusių protestas ir vilkikų blokada Medininkuose.

Įsibėgėjus vasarai, stovykla Medininkuose tapo Baltarusijos relokantus mobilizuojančia jėga, nutraukusia įsigalėjusių tylą. Olga - viena iš stovėjusiųjų vilkikų priešakyje kiekvienoje demonstracijoje.

Garsas: Baltarusių demonstracija.

Olga Zazulinskaja: „Savo gyvenimą matuoju iki ir po rinkimų.“

Sako Olga, pradėdama savo istoriją, atvedusią iki naujo gyvenimo Vilniuje. Viskas prasidėjo, kai praėjusių metų rugpjūčio 9-ąją ji dirbo Baltarusijos prezidento rinkimų stebėtoja.

Olga Zazulinskaja: „Sėdėjome ant kėdučių prie balsavimo apylinkės tvorOs kaip šunys ir žymėjome rinkėjų aktyvumą. Taip vyko balsavimas.“

Garsas: Baltarusių protestas, fone groja Kino “Peremen”.

Paskelbus, kad Aliksandras Lukašenka surinko daugiau kaip 80 procentų balsų, į Minsko ir kitų šalies miestų gatves išėjo tūkstantinės minios. Režimo saugumo aparatas pradėjo brutalų susidorojimą.

Olga Zazulinskaja: „Kai mėto granatas, kai nužudo žmogų, kai OMON’as greitosios pagalbos automobiliu įvažiuoja į minią žmonių – mačiau tai savo akimis. Tikriausiai nuo tos dienos nebeliko normalaus gyvenimo.“

Garsas: Muzika fone.

Praėjusių metų spalį Olga prisijungė prie Baltarusijos žmogaus teisių centro „Viasna“ karštosios linijos, padėjusios ieškoti per protestus sulaikytų artimųjų. Savanoriai taip pat buvo įkalinami vienas po kito, jų trūko nuolat. Savanorystė Olgą atvedė tiesiai į KGB rankas vos po savaitės – ji buvo sulaikyta vienoje Minsko gatvių.

English script

Sound: Olga speaking in the background.

Olga Zazulinskaya is one of the many activists in Vilnius helping families of political prisoners in Belarus. Olga provides assistance to those who have remained in Belarus, as well as to those who had to flee because of KGB persecution. She works for the opposition charity and support foundation "Strana Dlya Zhizni".

Sound: Blockade of trucks in Medininkai.

Olga and I met for the first time in the summer in a camp set up by the Belarusians at the Medininkai border crossing. This camp was a relocants' response to the incident of the Ryanair plane that was landed in Minsk in May 2021.

Sound: TV news excerpt about the Ryanair plane landing and the detention of Raman Pratasevich in Minsk.

One of the main objectives of the camp was to push politicians to impose tougher sanctions on the Lukashenko regime. Belarusians have expressed their dissatisfaction by sometimes blocking the traffic of trucks crossing the border.

Sound: Belarusian protest and blockade of trucks in Medininkai.

As summer got underway, the camp in Medininkai became a mobilising force for the Belarusian relocants, breaking the silence of the movement that had settled in before. Olga was one of the people who has stood at the front of the trucks at every demonstration.

Sound: Demonstration by Belarusians.

Olga Zazulinskaya: "I measure my life before and after the elections."

Says Olga, starting her story that led to a new life in Vilnius. It all started when she was working as an observer for the Belarusian presidential elections on 9 August last year.

Olga Zazulinskaya: "We sat on the chairs at the polling station fence like dogs and marked the turnout. That's how the voting went."

Sound: Belarusian protest, with Kino "Peremen" playing in the background.

As the election results were announced – which saw Lukashenko claim a landslide victory despite the brazen and widespread falsifications – thousands of Belarusians flooded the streets in Minsk. The violent crackdown followed.

Olga Zazulinskaya: "I saw all of this with my own eyes – grenades thrown, a person killed, an ambulance filled with OMON driving into the crowd. Probably since that day normal life has disappeared."

Sound: Background music.

In October 2020 in Minsk, Olga joined a support helpline run by Viasna, a leading Belarusian human rights group which also helped families locate missing people. Soon enough, volunteers working there were being detained one by one. The week-long volunteering brought her into the hands of the KGB – she was detained on her way to work.

Olga Zazulinskaja: „Išėjau iš namų, ketinau eiti į karštąją liniją ir viskas – man paplojo per petį. Apsisukau, bet iš karto supratau, kad viskas, atėjo manęs.“

Per 15 valandų trukusį sulaikymą vis pasikeisdami ją tardė trys KGB pareigūnai.

Olga Zazulinskaja: „Jie mane tardė ir pasakė: „Jūs tikriausiai gerai nesuprantate, kas yra kalėjimas, eisite ten, pamatysite, kas tai, ir tada mes susitiksime.“

Bet jie taip ir nesusitiko.

Išėjusi į laisvę, Olga ėmė bijoti, kad režimas ims grasinti manipuliuodamas jos vaikais. Tuomet kaip ir tūkstančiai baltarusių, drauge su trylikamete dukterimi Nastia ir 21-erių sūnumi Hlebu Olga atsidūrė Baltarusijos pasienyje vos su keliais daiktais kuprinėse. Jos duktė, dailiojo čiuožimo čiuožėja, tądien padėjo šeimai kirsti Baltarusijos sieną be vizų. Iš pažįstamų Lietuvoje Olga gavo dokumentą, kuriame buvo parašyta, kad Nastia, išsprūdusi iš partnerio rankų, trenkėsi į ledą ir patyrė rimtų sužalojimų. Dokumente nurodyta, kad Olgos dukteriai reikia skubios medikų konsultacijos Lietuvoje.

Garsas: Olga ir dukra Nastia fone kalbasi, juokiasi.

Kalbėdamos apie šį įvykį abi ima juoktis – Nastia taip gerai vaidino, kad vienu metu Olga ėmė galvoti, jog jos duktė dėl pernelyg didelio streso tikrai jaučia skausmą.

Garsas: Muzika fone.

Staigus pasitraukimas į Lietuvą nebuvo lengvas. Olga pasakoja, kad jos dukteriai teko daug psichologinių išbandymų - Atvykusi į Vilnių, Nastia nustojo sportuoti, ją nuolat lydėjo baimė ir nežinomybė, ar kada išvis pavyks grįžti į Baltarusiją. Po kurio laiko Nastia mamai užsiminė, kad jai veikiausiai reikalinga psichologo pagalba, jos vis nepaliko klausimas, kodėl viskas taip susiklostė.

Olgai nerimą dar labiau kurstė aplink matomi žmonės dėl koronaviruso pandemijos dėvintys apsaugines kaukes.

Olga Zazulinskaja: „Vyras su kauke kažkur pašmonėje man kėlė baimę – pas mus su kaukėmis buvo tik *silovikai*, nes slėpdavo veidus. Jei pamatydavau žmogų su kauke, imdavo krėsti šiurpas. Dar mėnesį negalėdavau užmigti, prabUSDavau visa šlapia. Tai mane paleido, tikriausiai tik po dviejų mėnesių, kai visiškai atsigavau.“

Šiandien Olga su vaikais kuria gyvenimą iš naujo, tęsia aktyvistinę veiklą fonde „Strana dlya zhizni“, kur yra atsakinga už politinių kalinių programą.

Garsas: Olga kalba telefonu „Strana dlya zhizni“ biure Vilniuje.

Olga rankoje nuolat laiko mobilųjį - jos telefono numeris tarsi ištisą parą veikianti pagalbos linija. Baltarusių pagalbos šauksmas Olgos kasdienybė, bet kartu tai priremia prie sienos. Kiekvienas ištartas žodis, pasak jos, gali kam nors dovanoti laisvę, bet gali ją ir atimti.

Olga Zazulinskaja: „ Kalėjime esantis žmogus yra tavo našta – vadinasi, kažką neteisingai patarei“.

Olgos minčių nepalieka ne viena istorija.

Olga Zazulinskaya: "I left home, I was about to go to the hotline, and that was it - I was tapped on the shoulder, I turned around, and immediately understood, that's it – they have come for me."

During her 15-hour detention, three officers took turns interrogating her.

Olga Zazulinskaya: "They interrogated me and said: "You probably don't understand well what a prison is, you will go there, see what it is and then we will meet."

But they never met.

After her release, Olga began to fear that the regime would threaten to manipulate her children. Then, like thousands of Belarusians, Olga found herself at the Belarusian border with her 13-year-old daughter Nastia and 21-year-old son Hleb, with only a few things in their backpacks. Her daughter, a figure skater, helped the family cross the Belarusian border that day without a visa. Olga received a forged document from friends in Lithuania saying that Nastia had hit the ice after slipping out of her partner's arms and suffered serious injuries. The document stated that Olga's daughter needs urgent medical care in Lithuania.

Sound: Olga and her daughter Nastia talking and laughing in the background.

They both start laughing when they talk about this incident - Nastia was so good at acting that at one point Olga started to think that her daughter was really in pain because of the excessive stress.

Sound: Background music.

The sudden move to Lithuania was not easy. Olga says that her daughter faced many psychological challenges - Nastia stopped exercising when she arrived in Vilnius and was constantly plagued by fear and uncertainty about whether she would ever be able to return to Belarus. After a while, Nastia mentioned to her mother that she probably needed help from a psychologist, she was struggling with the constant question – "how did this happen?"

Olga's anxiety was further fuelled by the sight of people wearing protective masks because of the coronavirus pandemic.

Olga Zazulinskaya: "In our country, only the siloviki [the security forces] wore face masks, because they wanted to hide their identities. If I saw a person in Vilnius with a face mask, I would shiver. I could not sleep for another month, would wake up drenched. It probably stopped after a few months when I fully recovered."

Today, Olga is rebuilding her life with her children, continuing her activist work with the "Strana dlya zhizni" foundation, where she is responsible for the political prisoners' programme.

Sound: Olga speaks on the phone at the Strana dlya zhizni office in Vilnius.

Olga keeps her mobile phone in her hand at all times - her number is like a 24-hour emergency line. The cry for help from the Belarusians is Olga's daily routine, yet the high stakes of her work weigh down on her. Every word spoken, she says, can give someone freedom, but it can also take it away.

Olga Zazulinskaya: "You will do something wrong, and the one seeking help will end up in prison. It is then your burden, meaning that you have done something wrong."

A few such stories still stalk her.

Viena iš jų – apie Mogiliave gyvenusią merginą, kuri kreipėsi į Olgą pagalbos palikti Baltarusiją. Kiekvienas jos išvykimo žingsnis buvo kruopščiai suplanuotas – nuspręsta, kad šalį ji gali palikti lėktuvu, nes nėra ieškomųjų sąrašė, gauta viza. Visą kelią iki oro uosto Olga kalbėjo su mergina telefonu. Atvykusi į oro uostą išgirdo ir tai, ko negalėjo numatyti, – mergina buvo sulaikyta Baltarusijos pareigūnų joms bekalbant.

Olga Zazulinskaja: „Ją užregistruoja ir sulaiko, surakina antrankiais. Kai sulaikoma – tai tampa tavo našta visiems laikams. Aš padedu šiam žmogui ir tai yra mano asmeninė našta. Galvodamas visada grįžti į pradinį tašką ir permąstai, kuriuo momentu suklydai. Galėjai išgelbėti šį žmogų, bet jo neišgelbėjai.“

Šių metų rugpjūčio 3-iąją baltarusių aktyvistas Ukrainoje Vitalijus Šišovas buvo rastas pakartas viename Kijevo parkų. Tuomet mažai kam kilo abejonių, kad už šią mirtį atsakingi Baltarusijos KGB pareigūnai. Vitalijus Šišovas Ukrainoje atliko tą patį darbą, kokį Lietuvoje dirba Olga.

Garsas: Demonstracija prie Baltarusijos ambasados Vilniuje.

Pasklidus žinioms apie aktyvisto mirtį, prie Baltarusijos ambasados Vilniuje buvo surengtas protestas. Čia atvykusi Olga buvo nuolat apsupta žmonių, minioje akimis ją nuolat lydėjo ir tie, kuriems ji padėjo palikti Baltarusiją. „Net nežinau, ką ir galvoti“, – tuomet atsakė Olga, paklausta, ką apie savo pačios saugumą galvoja po Vitalijaus Šišovo mirties.

Į jau įprastus opozicijos protestus Vilniuje susirenkančius baltarusius sieja bendras likimas, visus atvedęs į tą patį tašką.

Čia persikėlusiuoju dienas temdo tai, kad nemokėdami kalbos ar neturėdami reikalingų dokumentų daugelis dirba visai kitus darbus nei Baltarusijoje. Šie darbai dažniausiai mažai apmokami – viskas vien tam, kad pavyktų bent išsilaikyti:

Olga Zazulinskaja: „Didelė imigrantų problema, būtent baltarusių imigrantų - psichologinio streso problema. Iš pradžių žmogus sugeba viską slopinti, nes pats sau sako: „Aš turiu gyventi tokiomis sąlygomis.“

„беларус, беларусы, беларус“, – skamba daugelio lūpose. Išvertus į lietuvių kalbą, tiesiogiai tai reikštų „baltarusiai baltarusiams baltarusina“ – šis pasakymas reiškia tarpusavio pagalbą.

Garsas: Baltarusių protestas Vilniuje.

Relokantai dalijasi ir moralinio teisingumo jausmu. Tai – stiprus visų patirtis sujungiantis elementas, padedantis po truputį gyti nuo praeityje patirtų traumų.

Daugiau apie Vilniaus baltarusius skaitykite ir klausykite adresu relokantai.lrt.lt

One of them is about a girl who lived in Mogilev and asked Olga to help her leave Belarus. Every step of the way was carefully planned out. They decided she would depart the country by plane, because she was not on the wanted list. The woman received a visa and days later headed to the airport. The whole time, Olga was on the other end of the line; she also heard the woman being dragged away by the police and arrested.

Olga Zazulinskaya: "She is checked in and then detained, handcuffed. This becomes your burden for the rest of your life. I am helping this person and this is my personal burden. When you think of it, you always go back to the starting point and rethink where you went wrong. You could have saved this person, but you didn't."

On August 3, 2021, a Belarusian activist was found hanged at a park in Kyiv, the capital of Ukraine. Few thought that anyone other than the Belarusian KGB was behind the execution. Vitaly Shishov was doing largely the same work in Ukraine that Olga does in Lithuania.

Sound: Demonstration outside the Belarusian embassy in Vilnius.

Following the news of the activist's death, a protest was organized in front of the Belarusian embassy in Vilnius. Arriving at the protest outside the Belarusian embassy in Vilnius, Olga's eyes jump from one acquaintance to the other. She spots in the crowd some of the very people she helped flee. "I don't even know what to think", Olga said when asked what she thought about her own security after the death of Vitaly Shishov.

The Belarusians who gather for the usual opposition protests in Vilnius share a common destiny that has brought them all to the same point.

For those who have moved here, their days are darkened by the fact that, without the language or the necessary documents, many work in jobs that are completely different from those they had in Belarus. Many turn to low-paid or irregular work just to make ends meet. Some people who had high-ranking positions in Belarus ended up breaking down, according to Olga. Sooner or later, anxiety starts taking hold, while the belief that everything will end soon starts to fade. Bit by bit, everything stops feeling temporary.

Olga Zazulinskaya: "A big problem for immigrants, specifically Belarusian immigrants, is the problem of psychological stress. At first, a person manages to suppress everything because he tells himself: "I have to live in these conditions."

"беларус, беларусу, беларус," many repeat the mantra. Loosely translated, it stands for "Belarusians, for Belarusians, Belarusing" – they always look out for each other.

Sound: Belarusian protest in Vilnius.

Relocants also share a sense of moral justice. This is a strong element that connects everyone's experiences, helping them to heal slowly from the traumas of the past.

Read and listen more about the Belarusians in Vilnius at relokantai.lrt.lt